Anders Gadegaards prædiken julesøndag

Taler
Anders Gadegaard
Sognepræst og fhv. domprovst

Dato
30. december 2001

Sted
Vor Frue Kirke, Københavns Domkirke

Omstændigheder
Prædikentekst
Matthæusevangeliet kapitel 2, vers 13-23

BARNEMORDET I BETLEHEM

SIDST JEG var i Betlehem – det var i oktober sidste år – boede jeg på et lille hotel lige bag Rakels grav. Mellem graven og hotellet ligger en israelsk militærforlægning, selv om vi altså befinder os på palæstinensisk jord. Men Rakels grav er hellig for jøderne, som den i øvrigt også er for muslimerne, så hvorfor der kræves særlig bevogtning er svært at forstå. Militæret er da også langt mere optaget af patruljering i Betlehems gader blandt de kristne og muslimske palæstinensere. Da jeg var der, var den nuværende og stadig eskalerende voldelige konflikt mellem israelere og palæstinensere lige brudt ud som følge af Sharons provokerende besøg på tempelpladsen i Jerusalem. Uden for vort hotel var der kampe i gaden mellem stenkastende palæstinensere og skarptskydende israelsk militær. På tv så vi de frygtelige billeder, der gik verden rundt, af en lille dreng og hans far i Ramallah, som blev fanget i israelsk krydsild og værgeløse bad for deres liv, men blev skudt ned med koldt blod.
»I Rama høres råb, gråd og megen klage, Rakel græder over sine børn, hun vil ikke lade sig trøste, for de er ikke mere.« Denne ældgamle profeti gælder stadig her mere end to årtusinder senere.

Ligesom den grusomme historie om Herodes' barnemord i Betlehem har gentaget sig i det år, der nu er gået. Børn, kvinder og mænd myrdes af magthaverne igen i Betlehem.

»I dag den 24. oktober invaderede 1.000 israelske tungt bevæbnede soldater en landsby lige uden for Ramallah. 50 tanks fyldte byen, som ikke havde mere end ca. 4.000 indbyggere, 55 procent heraf under 18 år og i alt vel ca. 700 voksne

mænd. Mange blev dræbt og såret, landsbyen er isoleret fra omverdenen, ikke engang Røde Kors har fået lov at komme derind. Og her i Betlehem er der igen affyret raketter – især imod området ved universitetet. Her på klinikken er vi holdt op med at tælle antallet af sårede – vi behandler bare så godt og så hurtigt, vi kan.«

Sådan stod der i et brev, vi modtog i oktober her i de københavnske menigheder fra vore kristne venner i Betlehem på den medicinske klinik, som vi støtter økonomisk. – Jo, der lyder sandelig stadig ramaskrig i Det Hellige Land.

DER ER ikke megen julestemning tilbage af evangeliet på denne grufulde julesøndag, hvor vi hører om barnemord i Betlehem. I dag udstilles menneskelivet i sin frygteligste skikkelse. Og der er tilsyneladende ingen Gud at få øje på midt i denne ondskab. Gud måtte selv flygte fra ondskaben for ikke at gå til.

En tysk soldat på østfronten under Anden Verdenskrig sender sit sidste brev inden døden hjem til sin far, der er præst: »At stille spørgsmålet om Gud i Stalingrad betyder at besvare det benægtende. Jeg må sige dig det, kære fader, og det gør mig dobbelt ondt. Du har opdraget mig, fordi jeg ikke havde nogen mor, og altid stillet mig Gud for øjnene og sjælen. Og dobbelt beklager jeg mine ord, fordi det vil blive mine sidste, og jeg herefter ikke mere kan tale ord, der kunne formilde og forsone. Du er sjælesørger, fader, og man siger i ens sidste brev kun, hvad der er sandt. Jeg har søgt Gud i enhver egn, i ethvert ødelagt hus, i ethvert hjørne, hos enhver kammerat, når jeg lå i mit hul, og på himlen. Gud viste sig ikke, når mit hjerte råbte efter ham. Husene var ødelagt, kammeraterne så tapre eller så feje som jeg, på jorden var sult og mord, fra himlen kom bomber og ild, kun Gud var der ikke. Nej, fader, der gives ingen Gud. Igen skriver jeg det, og véd, at det er forfærdeligt og ikke mere kan tages tilbage af mig. Og hvis der findes en Gud, så er det kun hos jer, i sangbøgerne og bønnerne, i præsternes og pastorernes fromme ord, i klokkerne og røgelsens duft, men ikke i Stalingrad!«

Man forstår godt denne soldat. At han ikke kunne finde Gud midt i lidelserne og grusomheden. At påstå, at en kærlig, almægtig Gud med vilje skulle stå bag en sådan grusomhed, ville være at fornægte Gud som livets og kærlighedens Gud. Når man konfronteres med sådan ondskab som barnemord i Betlehem eller skyttegravskrig på østfronten, da kan man umuligt fastholde, at Gud skulle have en mening med alt det. Men det forunderlige er, at for mange fører det ikke til en gudsfornægtelse som soldatens, men tværtimod til en endnu stærkere

tro, fordi den Gud vi kristne tror på, selv gik ind under disse vilkår for at dele dem med os. Så dybt realistisk er selv barnefortællingen om Guds komme til jorden, at også til den hører fortællingen om det helliges fravær, om den totale, grusomme og meningsløse lidelse – tilmed skabt af mennesker selv ud af et uhyggeligt begær efter magt.

HVORFRA KOMMER da dette forfærdelige onde? Èt svar er, at det kommer fra mennesket. Mennesket er skabt fri til at gøre det gode, men har i friheden netop også muligheden for at gøre det onde – ja, kan ikke lade være med det, fordi begæret efter magt er så stærkt.

Men da det onde må have været der før mennesket som mulighed i det mindste (symboliseret ved slangen i Paradis), må man i anden omgang også svare, at Gud som Skaber er medansvarlig for det onde. Det gode skaberværk kunne ikke tænkes uden det onde som mulighed. Intet lys uden skygge, ingen godhed uden ondskab, ingen kærlighed uden tab, intet liv uden død. Også Gud sørger over denne tingenes nødvendige tilstand. Også Gud kender til gråden og ramaskriget. Han både sørger over ondskaben og vredes på menneskene. – Men til sidst opgiver Han sin vrede og tager selv på sig at komme til verden under de barskest tænkelige vilkår: Født i fattigdom uden for ægteskab i et strengt samfund undertrykt af fremmede herskere, tvinges han til at leve som flygtning og fredløs de første år af sit liv – og senere oplever han forfølgelse og frafald, svigt fra sine nærmeste, for til sidst at blive forrådt og taget til fange, tortureret og henrettet som en gemen forbryder. Således oplevede Gud selv gudsfraværet, den meningsløse grusomhed. Gud er nederlagets Gud, Gud er selv et værgeløst offerlam, der slæbes til slagtning. Det særegne ved kristentroen er netop dette: Universets skaber og herre kommer selv til stede midt i meningsløsheden og grusomheden for at gennemlide og gennemleve den – uden at lade sig korrumpere af ondskaben. Uden at vige fra kærlighedens afmægtige given afkald, og netop derved sejrer kærligheden til syvende og sidst over ondskaben. Det er sandheden i opstandelsen. Nok døde Jesus på korset, men hans kærlighed til mennesket, hans fjender og mordere inklusive, forblev levende. Derved blev ondskabens afgørende magt over os brudt.

Gud er gået ind i kampen i verden mod det onde på menneskets vilkår. Han har taget menneskets værst tænkelige lidelser på sig. Gud er blevet med-lidende – og overvandt derved lidelsen. Ikke sådan naturligvis, at lidelsen og ondskaben én gang for alle skulle være udryddet – det ved vi alt for godt, den ikke er. Men

Gud har dermed givet os en måde at leve med lidelsen og ondskaben på, så den har mistet sin altafgørende indflydelse over os. Og måden er, at også vi tager lidelsen på os, når den er uomgængelig, for livets skyld. Vi skal elske livet højere end livets mening.

Smerten og sorgen over lidelsen, fortvivlelsen over egen utilstrækkelighed, oprøret mod tilværelsens absurditet – alt dette er en helt rimelig og reaktion, også religiøst set. Rakels ramaskrig over sine børn eller Jesu dødsskrig på korset: »Min Gud, min Gud, hvorfor har du forladt mig?« lyder dybt i os alle. Og der svares ikke – heller ikke Jesus fik et svar. Kristendommen bortforklarer ikke lidelsens, angstens og fortvivlelsens virkelighed.

Men netop set i lyset af Kristi egen skæbne – fra julenats fødsel i den kolde stald over livet som flygtning til tiden med forkastelse og frafald og til sidst tilfangetagelse og henrettelse – er vejen fra dette lidelsens og angstens skrig til gudsfornægtelsen spærret. For Gud er jo navnet på alt det, der selv står midt i absurditeten og bekæmper den. Afmægtigt og dog mægtigt. Gud viste sig derved at være den fuldkomne kærlighed. Hans almagt, hvis man kan bruge det ord, bestod og består i, at hans kærlighed til mennesket ikke gik til under selv den værste ondskab. Det er allerede sket for længe siden – og kan derfor ske igen i vore liv. Det er, hvad vi håber på og længes efter skal ske. Og i denne længsel og dette håb, som vi nærer, har vi pantet på, at det også vil ske. Det kan selv ikke de værst tænkelige grusomheder som dengang og i dag i Betlehem tage livet af.

Vi har nu ikke fået forklaret lidelsens og ondskabens problem, sådan rent teoretisk. For det lader sig ikke gøre. Men vi har alligevel fået et svar. Og svaret er hele fortællingen om Jesu liv, måden han brugte sit liv på: Underkastede sig vilkårene og satte sig op imod uretten. Svaret på ondskaben er altså et praktisk: Gå du ud og gør ligeså. Elsk livet højere end livets mening – det er meningen. Og Gud vil være med dig midt i kampen, midt i modgangen og lidelsen. Er din oplevelse af gudsforladthed uundgåelig, så er den det. Men også den deler Gud. Klagen, ramaskriget, er et indirekte tros-skrig. Du længes efter at erfare, at Gud er dig nær for at bære med på din byrde. Han lader os aldrig alene i nederlaget. Og han genoprejser os i evigheden. Det er opstandelsens sejr. I evigheden, som også er nu. Amen.

Kilde
Manuskript tilsendt af taler

Kildetype
Digitalt manuskript

Tags
Anden tekstrække, Julesøndag, Prædiken, Prædikener fra 2000-tallet

URI
https://www.dansketaler.dk/tale/anders-gadegaards-praediken-julesoendag